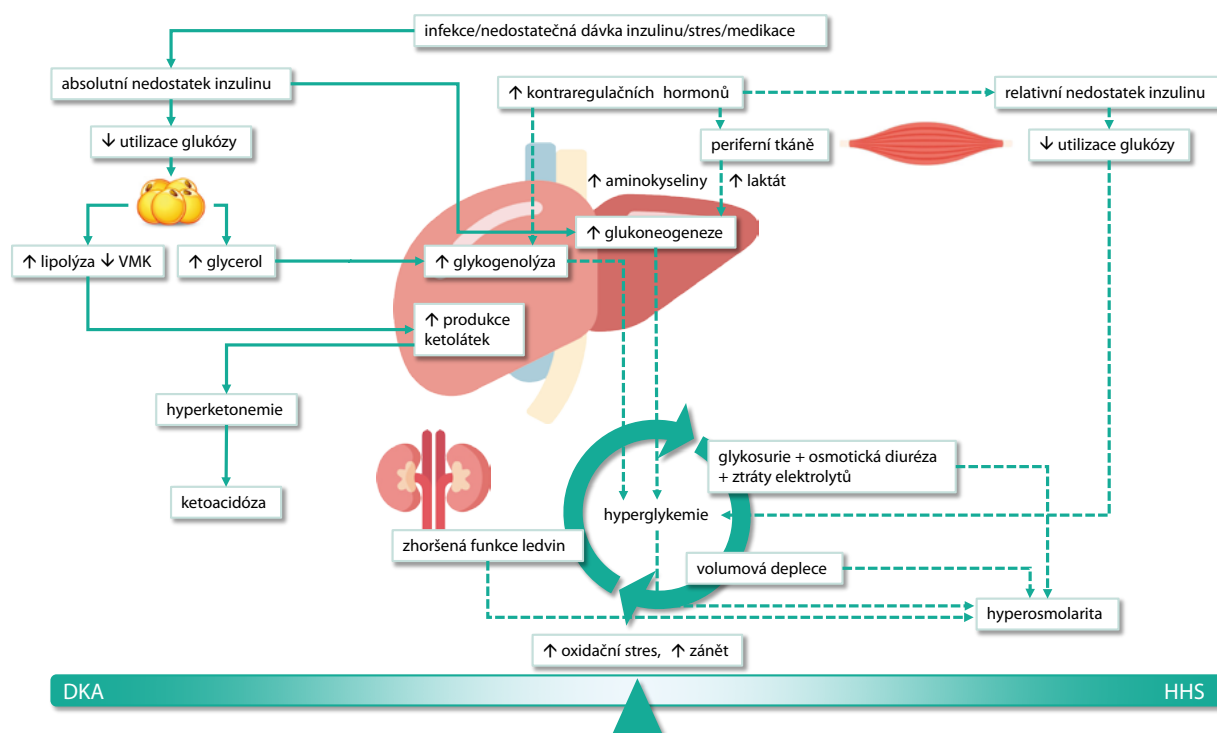

Obr. 1. Patogeneze DKA a HHS, modifikace dle (1)

HHS je infekce, cévní mozková příhoda či infarkt, pankreatitida, popř. některá farmaka (kortikosteroidy, sympatomimetika a antipsychotika).

Patogeneze

Hlavním faktorem v rozvoji DKA/HHS je nedostatek inzulínu – míra jeho nedostatku pak rozhoduje od rozvoje spíše DKA nebo HHS (Obr. 1). Jeho zásadní až absolutní nedostatek a nadbytek kontra-regulačních hormonů (glukagon, kortizol, adrenalin a růstový hormon) vedou k rozvoji DKA. Dochází k akceleraci glukoneogeneze, glykogenolýzy a porušené utilizaci glukózy periferními tkáněmi. Zvýšená lipolýza přispívá k excesivní beta-oxidaci volných mastných kyselin (FFA) v játrech s produkcí ketolátek. Naopak při rozvoji HHS stačí i malé množství inzulínu k potlačení lipolýzy a ketogeneze, zatímco hyperglykémii již zabránit nelze. Následná osmotická diuréza přispívá k celkové dehydrataci a další progresi hyperglykémie. Výrazná hyperglykémie při hyperglykemické krizi je doprovázena zánětlivou reakcí organismu s elevací prozánětlivých cytokinů, CRP, reaktivních kyslíkových radikálů či markerů lipoperoxidace.

Diagnostika

Diagnostická kritéria pro DKA i HHS jsou uvedena v tabulce 1. Vždy musí být splněna všechna tři (DKA), resp. čtyři kritéria (HHS).

Tab. 2. Klinický obraz DKA a HHS

DKA	HHS
rozvoj hodiny až dny	rozvoj dny až týdny
obvykle zachovaná bdělost	často zhoršená kognice
polyurie, polydipsie, hubnutí, dehydratace, rozmazané vidění	
nauzea, zvracení, bolest břicha	projevy dalšího interkurentního onemocnění
Kussmaulovo dýchání	
1/3 těžkých hyperglykemických stavů má smíšenou manifestaci DKA/HHS	

Klinický obraz se u obou stavů může lišit (Tab. 2). Navíc zhruba 1/3 případů je na pomezí DKA/HHS.

Dle závažnosti se DKA klasifikuje jako mírná, středně závažná a těžká (Tab. 3). Závažnost DKA pak zásadně ovlivňuje následné umístění pacienta na standardní oddělení, intermediální jednotku nebo jednotku intenzivní péče.

V rámci diferenciální diagnostiky je vhodné připomenout, že elevace ketonů v krvi může mít i jiný původ než DKA. Jedná se kupříkladu o ketózu při výrazném hladovění (denní příjem < 2090 kJ), alkoholovou ketoacidózu nebo hyperemesis gravidarum.

Tab. 1. Diagnostická kritéria DKA a HHS

DKA	diabetes/hyperglykémie	glykémie $\geq 11,1$ mmol/l nebo známý diabetes
	ketonémie/ketonurie	β -hydroxybutyrát $\geq 3,0$ mmol/l nebo ketony v moči 2+
	acidóza metabolická	pH < 7,3 a/nebo bikarbonát < 18 mmol/l
HHS	hyperglykémie	glykémie $\geq 33,3$ mmol/l
	hyperosmolarita	osmolarita séra > 300 mOsm/kg
	absence ketonémie	β -hydroxybutyrát < 3,0 mmol/l nebo ketony v moči < 2
	absence acidózy	pH $\geq 7,3$ a bikarbonát ≥ 15 mmol/l